

СТАНОВИЩЕ

от ПРОФ.Д-Р ЛЪЧЕЗАР ВОЙНОВ, дм

Началник Катедра „Очни болести, ушни, носни и гърлени болести и орална хирургия”,
ВМА

Относно дисертационния труд: **“ Ангио-оптична кохерентна томография при пациенти с макулна дегенерация, свързана с възрастта“**, разработен от д-р Владимир Николов Ставрев, редовен докторант в катедра „Очни болести - МФ, с научен ръководител проф.д-р Нели Сивкова, дм, FEBO за присъждане на образователна и научна степен “Доктор” по научна специалност “Офталмология”, шифър 03.01.36.

Дисертационният труд съдържа 185 стандартни машинописни страници. Онагледен е с 28 таблици и 38 фигури. Библиографията обхваща 477 литературни източници, от които 7 на кирилица и 470 на латиница. Темата на настоящата работа е изключително актуална, тъй като засяга най-новия и иновативен метод в диагностицирането на макулната дегенерация, свързана с възрастта (МДСВ), а именно ангио-оптичната кохерентна томография (ангио-ОСТ).

Във връзка с труда дисертантът има 5 публикации – 4 в български периодични издания и 1 в международно издание. Има 4 научни съобщения у нас и 2 в чужбина.

МДСВ продължава да бъде водеща причина за необратима загуба на централното зрение в развитите страни. Засяга приблизително 10% от хората над 65 години и повече от 25% над 75 годишна възраст. Съществуват редица възможности за диагностициране на МДСВ, като изборът на подходящ метод или комбинация от методи е ключов фактор в поставяне на правилна диагноза, проследяване на хода и прогресията, както и оценка на ефикасността от проведено лечение в борбата със слепотата от това социално значимо заболяване.

Уводът добре обосновава актуалността на проблема.

Литературният обзор по темата е извършен подробно, като са засегнати различни аспекти на заболяването – определение и кратки исторически данни, етиология и патогенеза, честота и епидемиология, рискови фактори. Представени са общоприетите класификации на болестта. Описани са отделните фенотипни прояви на МДСВ, както и рутинно използваните образно-диагностични методи – нативна фундус-фотография, флуоресцеинова ангиография (ФА), индоцианин грийн-ангиография и оптична кохерентна томография (ОСТ). В допълнение е описано подробно и най-съвременното

диагностично средство при това заболяване – ангио-ОСТ. Обсъдени са предимствата и недостатъците на метода при различните форми на болестта. Направена е и изчерпателна литературна справка спрямо публикуваните до този момент научни статии, засягащи ангио-ОСТ и МДСВ.

Целта на дисертацията е добре формулирана – да се изследва клиничната значимост и определи диагностичната стойност на ангио-ОСТ при пациенти със суха, неексудативна и влажна, ексудативна форма на МДСВ, да се оценят предимствата и недостатъците на метода и неговото приложение в рутинната практика. За тази цел са поставени 5 основни задачи.

В раздел “Материал и методи” са включени общо 3 работни групи:

1-ва група, съставена от 116 здрави лица. Тя е разделена на 2 подгрупи, с условно приета граница от 55 годишна възраст. Към настоящия момент все още липсва ангио-ОСТ база данни при здрави индивиди, която впоследствие би служила за сравнителна статистика. Това прави задължителен анализа на фовеоларната аваскуларна зона и съдовата плътност на ретината на здрави доброволци, в опит да се отдиференцира норма от патология;

2-ра група, съставена от 99 пациенти със суха, неексудативна МДСВ. Съгласно класификацията на Ferris и колектив от 2013 г., те са разделени съответно в 3 подкатегории – ранна МДСВ – 42 пациенти със средни друзи (63-125 μm), без пигментни нарушения в ретинения пигментен епител (РПЕ), интермедиерна МДСВ – 47 пациенти с големи друзи (>125 μm) и/или пигментни нарушения в РПЕ, свързани поне с една средна друза, и късна неексудативна МДСВ – 10 пациенти с атрофични промени на РПЕ с характеристиката на географска атрофия.

3-та група, съставена от 47 пациенти с влажна, ексудативна МДСВ, диагностицирани с различни форми на хориоидална неоваскуларизация (CNV), чрез считаните за “златен стандарт” ОСТ и ФА.

Критериите за включване са достатъчни и добре представени. Използвани са основни и допълнителни методи за диагностициране на заболяването като анамнеза, определяне на най-добре коригирана зрителна острота (BCVA), тонометрия по Goldmann, стереоофталмоскопия, ФА, ОСТ и ангио-ОСТ с анализ на количествени и качествени показатели.

Резултатите са представени последователно в следния ред: 1) ангио-ОСТ при здрави очи; 2) ангио-ОСТ при суха, неексудативна МДСВ; 3) ангио-ОСТ при влажна, ексудативна МДСВ. Описани са подробно във връзка с поставените задачи, с добре

оформени и правилно обозначени таблици, фигури и графики. Извършена е логична интерпретация на получените данни при изследваните работни групи, отчетени и обсъдени са разлики между здрави лица и пациенти с МДСВ. В таблици са представени осреднените стойности на проучваните количествени показатели, извършен е сравнителен и корелационен анализ между здрави очи и очи със суха, неексудативна МДСВ. При пациентите с влажна, ексудативна МДСВ анализът е осъществен независимо от останалите групи. В отделни фигури са представени са по един случай от различните видове CNV – тип 1/окултна, тип 2/класическа, тип 3/ретинална ангиоматозна пролиферация и тип 4/смесена CNV. За дескриптивна и статистическа обработка на резултатите е използван специализиран програмен пакет версия 19.0 на SPSS (Statistical Package for Social Science). В края на всеки раздел следва обсъждане и съпоставяне на получените резултати с вече публикувани такива в достъпната литература.

Изводите от настоящата дисертационна работа са общо 10 на брой. Те са изчерпателни, кратки, добре формулирани и последователно следващи поставената цел и основните задачи.

Приносите на дисертацията са общо 8 на брой. Описани са подробно, формулирани са правилно и са обективни. Те биват с познавателен, научно-приложен и оригинален, и с потвърдителен характер.

Критичните ми бележки към така представения научен труд е по-големия брой на изводите при поставени 5 задачи, но това не намалява стойността на работата.

В заключение смятам, че темата е изключително актуална, информативна, разработена е систематично и изчерпателно. Поставените задачи са решени, получените резултати и основните изводи са ценни за клиничната практика у нас. Направените критични бележки не намаляват значимостта на дисертационния труд.

Съгласен съм с предложените изводи и приноси, които имат не само потвърдителен, но и научно-приложен характер.

Като цяло считам, че представения дисертационен труд има практическа насоченост и ще улесни офталмолозите при вземането на решения за лечение, прогноза, контрол и рехабилитация на пациентите с МДСВ.

Предлагам на почитаемото научно жури да гласува положително за присъждане на д-р Владимир Николов Ставрев на образователната и научна степен “Доктор” по научна специалност “Офталмология”.

Дата: 31.07.2020г

Гр. София

подпис.....

проф. д-р Л. Войнов, дм